

Sääntökirja 4.4.2023

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISEN PALVELUASUMISEN SÄÄNTÖKIRJAN PALVELUKOHTAINEN OSA

Sisällys

1.	PALVELUN SISÄLTÖ	3
2.	PALVELUSETELIN ARVO JA MYÖNTÄMINEN	3
2.1	Asiakasmaksut	4
2.3	Palvelusetelin voimassaolo	5
3.	PALVELUN LAATUVAATIMUKSET.....	5
3.1	Laadun hallinta.....	5
3.2	Palvelun sisällön vaatimukset	6
3.3	Turvallisuus	6
4	PALVELUNTUOTTAJALLE ASETETUT VAATIMUKSET.....	7
4.1	Tilat, laitteet ja välineet	7
4.2	Henkilöstö	8
4.3	Osaaminen	8
5	VALVONTA	9
6	PALVELUNTUOTTAJALTA VAADITUT LIITTEET	9
7	LASKUTUS	10
7.1	Palvelutapahtumien laskutus.....	10
7.2	Vuorokausihinnoittelu	10
7.3	Keskeytykset.....	10
7.4	Asiakkaan laskutus	11

1. Palvelun sisältö

Vammaispalvelulain 8 §:n mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Palveluasumiseen kuuluu esteetön asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle. Kunta vastaa palveluasumiseen liittyvien erityispalvelujen kustannuksista. Näitä ovat mm. avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liittumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaalle terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi. Vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen erityispalvelut ovat vaikeavammaiselle henkilölle maksuttomia. Asukas maksaa itse asunnon vuokran ja kaikki muut jokapäiväisen elämänsä liittyvät kustannukset.

Vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen ei pääsääntöisesti ole hoivaa, hoitoa, ohjausta, valvontaa eikä pelkästään kotipalvelua.

2. Palvelusetelin arvo ja myöntäminen

Palvelusetelin avulla toteutettu vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen kohdistetaan erityisesti niille vaikeavammaisille henkilöille, joilla on pitkäkestoinen, runsas ja monimuotoinen palvelutarve, jolloin asumisessa tarvittavan palvelukokonaisuuden tulee olla yksilöllisesti räätälöityjä palveluja ja tukitoimia.

Palvelusetelin arvo määritetään asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti ja sellaiseksi, että asiakkaalle ei jää maksettavaksi omavastuusuutta. Palvelusetelin arvo on kattohinta, jota palveluntuottaja ei saa ylittää.

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala arvioi asiakkaan palveluluokan, joka määritellään yksilöllisessä palvelusuunnitelmassa. Palveluluokan muuttumisesta päättää sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala. Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta päättää palvelusetelin palveluluokkien arvon.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan 14.3.2023 § 43 hyväksymät arvot 1.5.2023 alkaen ovat seuraavat:

- 1) Palvelusetelin arvo on 127 euroa vuorokaudessa. Asiakas tarvitsee avustamista ja tukea useissa arkielämän toiminnoissa, mutta selviää osasta toiminnoista myös itsenäisesti. Palvelua on oltava saatavissa kaikkina vuorokauden aikoina. Avustaminen saattaa edellyttää kahta avustajaa ja apuvälineiden kuten nostolaitteiden käyttöä tai valvontaa esimerkiksi vammasta tai sairaudesta aiheutuvan muistamattomuuden vuoksi. Aktiivisen avun tarve on enintään kuusi tuntia vuorokaudessa.

- 2) Palvelusetelin arvo on 178 euroa vuorokaudessa. Asiakas tarvitsee avustamista lähes kaikissa toiminnoissa. Avustaminen saattaa edellyttää kahta avustajaa ja apuvälineiden kuten nostolaitteiden käyttöä tai valvontaa esimerkiksi vammasta tai sairaudesta aiheutuvan muistamattomuuden vuoksi. Palvelua on oltava saatavissa kaikkina vuorokauden aikoina. Aktiivisen avun tarve on yli kuusi tuntia mutta enintään yhdeksän tuntia vuorokaudessa.
- 3) Palvelusetelin arvo on 205 euroa vuorokaudessa. Asiakas tarvitsee avustamista ja tukea ja osin myös valvontaa kaikissa arkielämän toiminnoissa jatkuvaluonteisesti. Avustaminen voi olla fyysisesti ja henkisesti raskasta. Palvelua on oltava saatavissa kaikkina vuorokauden aikoina. Jatkuva avuntarve on yli yhdeksän tuntia vuorokaudessa.

Avustamisen vasteajat

Jokaisella asukkaalla tulee olla käytettävissä kutsujärjestelmä, jonka avulla henkilökunnan tavoittaa helposti ja turvallisesti kaikkina vuorokauden aikoina. Kutsujärjestelmän tulee olla sellainen, että asiakas voi sitä käyttää vammansa laadusta riippumatta. Kutsujärjestelmällä tulee saada vastavuoroinen puheyhteys henkilökuntaan tai muuhun sopimuksen mukaiseen henkilöön tarpeen vaatiessa.

Avustaminen hoidetaan pääsääntöisesti kutsujärjestyksessä, mutta kiireellinen avustaminen (esim. wc-käynnit tai putoamisvaara) hoidetaan välittömästi.

Asiakkaalla saattaa olla oikeus vammaispalvelulain mukaiseen henkilökohtaiseen apuun kodin ulkopuolisiin toimintoihin, mutta tämä ei saa vaikuttaa palveluntuottajan asiakkaalle tarjoamiin palveluihin.

Vastuu asiakkaan terveyden- ja sairaanhoidosta sekä kuntoutuksesta on kunnallisella terveysasemalla, kotihoidossa, asiakasta hoitavalla lääkärillä tai erikoissairaanhoidossa.

2.1 Asiakasmaksut

Ateriamaksu

Asiakas hankkii halutessaan ateriapalvelut palveluntuottajalta. Asiakas päättää itse oman ateriapalvelunsa tarpeen ja laajuuden. Asiakas voi valita kuinka moneen ateriointiin hän päivässä osallistuu ja maksaa tällöin vain käytettyjen aterioiden lukumäärän mukaan. Asiakkaalta laskutetaan ateriamaksuja vain siinä tapauksessa ja siinä laajuudessa, kun hän on palveluja tosiasiallisesti käyttänyt. Mikäli asiakas valmistaa itse ateriansa henkilökunnan avustuksella, maksaa hän itse aterioiden valmistukseen käytettävät tarvikkeet ja ruoan valmistamiseen tarvittavat muut menot kodissaan, jolloin ateriamaksut eivät koske häntä.

Täysihoidon ateriapakettiin kuuluu aamiainen, lounas, päivällinen ja iltapala. Erityisruokavaliosta ei peritä eri hintaa. Aterioista peritään asiakkaan palvelusitoumusta laadittaessa tehdyn suunnitelman mukaan sovittu, aterioiden käytön mukainen, palveluntuottajan määräämä hinta. Ateriamaksu voi kuitenkin olla korkeintaan sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan päättämä täysihoidon maksu tai puolihoitoateriamaksu vammaispalvelulain mukaisessa vaikeavammaisten palveluasumisessa. Ateriamaksu sisältää vain raaka-ainekustannukset, palveluntuottaja ei veloita asiakkaalta ruoan kuljetus- ja valmistuskuluja tms. Kuukaudessa asiakkaan maksama ateriamaksu ei saa ylittää sosiaali- ja terveystoimikunnan määrittelemää enimmäismäärää.

Yksittäisistä aterioista laskutetaan asiakkaalta palveluntuottajan määrittämä aterialuokan maksu. Maksu ei voi kuitenkaan ylittää sosiaali- ja terveysviraston määrittelemää enimmäismäärää.

Palveluntuottaja laskuttaa suoraan asukkaalta ateriamaksun. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ilmoittaa maksujen muuttumisesta palveluntuottajalle, joka huomioi maksujen muutokset laskutuksessaan.

2.3 Palvelusetelin voimassaolo

Ryhmäkotiin uutena asiakkaana muuttavan asiakkaan palveluseteli on voimassa muuttopäivästä lukien toistaiseksi. Ryhmäkotiin itsenäisesti ennen palvelusetelipäätöstä hakeutuneen asukkaan palveluseteli astuu voimaan palvelusetelin myöntämispäivästä.

3. Palvelun laatuvaatimukset

3.1 Laadun hallinta

Toimintayksikön tehtävänä on huolehtia asiakkaiden itsemääräämisoikeuden säilyttämisestä, oikeudenmukaisuudesta ja hyvästä kohtelusta sekä yksilöllisyyden ja turvallisuuden takaamisesta. Vastuu tästä on palvelun tuottavalla että toimintayksikön vastaavalla johtajalla. Palveluyksikön on huolehdittava siitä, että jokaisen asiakkaan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon ja niihin vastataan.

nro	Vaatus
1	Toimintayksikön arvot ja toimintaperiaatteet on määritelty. Vastuut ja valtuudet on kirjallisesti määritelty (tehtäväkuvat).
2	Palveluntuottaja kerää asiakaspalautteen, huolehtii tarpeen mukaisista toimenpiteistä ja laatii koosteen palautteesta ja tehdyistä toimenpiteistä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle vuosittain. Palautetta hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.
3	Palveluntuottaja on määritellyt ja dokumentoinut laatuvaatimuksensa ja keskeiset laatuvaatimukset. Yksiköllä on pitkän tähtäimen toimintasuunnitelma, ml. oman valvonnan ja itsearvioinnin toteutuminen.
4	Palveluntuottaja tekee vuosittain asiakastytyväisyyskyselyn.

3.2 Palvelun sisällön vaatimukset

nro	Vaatus
1	Palveluasumisen laadukas toteuttaminen perustuu asiakkaan ja palveluntuottajan yhdessä laatimaan palvelusitoumukseen, joka tulee olla tehtynä viimeistään kuukauden kuluttua palvelun alkamisesta. Palvelusitoumusta tarkistetaan vuosittain ja aina tarpeen mukaan.
2	Palvelu sisältää asukkaan tarvitseman vamman kannalta tarpeenmukaisen avun päivittäisissä henkilökohtaisissa toimissa ja myös niissä hoidollisissa toimissa, jotka asukas tekisi itse, mikäli ei olisi vammaisen. Sairaanhoidtoa tai kuntoutuspalveluja ei ko. palvelu sisällä.

Asiakkaalle annettavien palvelujen tulee olla suunnitelmallisia ja tavoitteellisia ja palvelun on oltava yksilöllisiin tarpeisiin perustuvaa. Palveluntuottaja sitoutuu tuottamaan laadullisesti hyvää sosiaalihuoltoa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) mukaisesti.

3.3 Turvallisuus

Palveluyksikössä on henkilökuntaa ympäri vuorokauden. Asiakas saa halutessaan aina yhteyden henkilökuntaan vuorokauden ajasta riippumatta joko turvajärjestelmän avulla tai henkilökohtaisesti.

Palveluyksiköllä on pelastusviranomaisten hyväksymä pelastussuunnitelma ja turvallisuusselvitys.

Sääntökirja 4.4.2023

Palveluyksiköllä on turvallisuussuunnitelma, joka perustuu pelastustoimen lainsäädäntöön (379/2011) ja lisäksi siinä on kartoitettu sisäisten ja ulkoisten uhkien vaaratilanteet.

nro	Vaatus
1	Piha-alueet ovat turvallisia ja kulkureitit esteettömiä.
2	Riskikartoitukset tehdään säännöllisesti ja korjaavat toimenpiteet dokumentoidaan.

4 Palveluntuottajalle asetetut vaatimukset

4.1 Tilat, laitteet ja välineet

Palveluntuottajalla on toiminnan edellyttämät asianmukaiset tilat sekä toimintaympäristö, jotka mahdollistavat tehostetun asumispalvelun tuottamisen. Asiakkaat voivat oleskella, liikkua ja toimia asumisyksikössä esteettömästi ja turvallisesti. Yhteistilat ovat sopivat asiakkaiden palvelutarpeeseen nähden.

nro	Vaatus
1	Ryhmäkotimuotoisessa asumisessa asuntojen tulee olla riittävän tilavia eli vähintään 20 m ² , esteettömiä ja varustettu omalla saniteettitilalla. Lisäksi asukkaiden käytössä tulee olla yhteistiloja. Esteetön liikkuminen on oltava mahdollista. Jos tilat ovat useassa tasossa, talossa on oltava hissi.
2	Mikäli vaikeavammaisten palveluasumisessa tarjotaan asukkaalle myös asunto, asunto on esteetön ja riittävän tilava, vähintään noin 35 m ² sisältäen oman suihkun ja WC:n. Lisäksi asunnossa on erillinen makuutila sekä keittiö. Tilan tarvetta määriteltäessä on otettava huomioon sekä asukkaan tarvitsemat apuvälineet ja avustaminen sekä mahdollisuus elää ja toimia aktiivisesti omassa kodissa. Pelkkä yksityiskäytössä oleva huone ja yhteistila eivät muodosta tässä tarkoitettua asuntoa.
3	Tiloista on oltava esteetön pääsy ulkoilemaan ja asiakkailla on oltava mahdollisuus halutessaan ulkoilla turvallisesti päivittäin.
4	Tilojen, laitteiden ja koneiden ylläpidosta ja huollosta on kunnossapito- ja hygieniasuunnitelmat. Vastuuhenkilöt on nimetty.

4.2 Henkilöstö

Hoitohenkilökunnan tulee täyttää ammatilliset ja lakisääteiset vaatimukset. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista on säännelty laissa 272/2005 ja asetuksessa 608/2005.

nro	Vaatus
1	Koko henkilökunnalla on voimassaolevat työsopimukset.
2	Henkilökuntaa on riittävästi asukkaiden avun tarpeeseen nähden. Palvelua on pystyttävä tarjoamaan vuorokauden ympäri. Palvelua on tarjottava kaikkiin palvelukuvauksessa määriteltyihin asioihin.
3	Palvelusta vastaavalla henkilöllä on oltava vähintään sosiaali- tai terveysalan alempi korkeakoulututkinto (esimerkiksi sosionomi amk) tai vastaava opistotasoinen tutkinto (esimerkiksi sosiaaliohjaaja) ja sosiaalialan tuntemusta tai kokemusta sosiaalialan yrittäjänä toimimisesta tai vastaaventyyppisten palvelujen järjestämisestä.
4	Yksikössä on oltava sosiaali- tai terveydenhuollon koulutuksen saanutta henkilökuntaa päivittäin asukkaiden käytettävissä.
5	Palveluntuottajan tulee noudattaa voimassaolevaa työlainsäädäntöä ja yleissitovaa yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimusta

4.3 Osaaminen

Henkilökunnan osaamisen tulee olla asiakkaiden hoidontarpeen edellyttämällä tasolla. Palveluyksikön henkilökunta tekee yhteistyötä asiakkaan, hänen omaisten/ läheisten sekä muiden asiakkaan palveluverkostoon kuuluvien toimijoiden kanssa.

nro	Vaatus
1	Toimintayksikön on huolehdittava henkilöstönsä ammattitaidon säilymisestä ja kehittämisestä, mm. täydennyskoulutuksen turvin.
2	Henkilöstöllä on riittävä suomen ja/tai ruotsin kielen taito sekä asukkaiden tarvitsemat kommunikointikeinot.
3	Hoitohenkilökunnalla on voimassa oleva ensiapukoulutus.

5 Valvonta

Palvelusetelillä annettavat palvelut kuuluvat lakisääteisten palvelujen järjestämisvastuun piiriin. Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla on valvontavelvollisuus asiakkaan saaman palvelun laadusta. Tätä varten kaupungilla on oikeus tehdä tarkistuskäyntejä ao. yksiköihin.

nro	Vaatus
1	Kunnan muut palvelun kehittämistä ja seuranta varten pyytämät tiedot.
2	Palveluntuottaja luovuttaa kunnalle tiedot henkilökunnasta ja sen määrästä ja asiakaspalautteista sekä hyväksyy kunnan tekemät valvonta/auditointikäynnit ja asiakaskyselyt palveluyksikköön.
3	Palveluntuottajan on oma-aloitteisesti tiedotettava kaupunkia toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista. Palvelun tuottamiseen vaikuttavien olosuhteiden muutoksista (esim. viivytys, este, keskeytys) sekä vastuuhenkilöiden tai yhteystietojen muuttumisesta on ilmoitettava sopimuksen vastuuhenkilölle kirjallisesti (myös sähköposti käy) viipymättä sen jälkeen, kun muutos on havaittu tai muutoin todennäköinen.

6 Palveluntuottajalta vaaditut liitteet

TOIMIPAIKKAKOHTAISET ASIAKIRJAT	Tulee järjestelmästä	Liitedokumentti
AVI:n tai Valviran lupa ympäristövuorokautisen sosiaalipalvelujen tuottamisesta		x
Henkilöstöluettelo (vakanssit, nimikkeet ja koulutustiedot)		x
Omavalvontasuunnitelma		x
Lääkehoitosuunnitelma		x

Toimipaikkakohtaisesti vaaditut asiakirjat tulee liittää hakemukseen pdf-tiedostoina. Mikäli toimipaikkoja on useita, liitetään järjestelmässä jokaisen toimipaikan kohdalle kyseistä toimipaikkaa koskeva asiakirja.

7 Laskutus

7.1 Palvelutapahtumien laskutus

Palvelusetelillä kunta sitoutuu maksamaan yksityisen palveluntuottajan antamasta palvelusta palvelusetelin suuruisen summan.

Palvelusetelin perusteella palveluntuottaja saa maksun kunnalta setelin arvoon asti. Mahdolliset muut korvaukset maksaa asiakas.

Laskutusjakso on yksi kuukausi. Laskutus suoritetaan sääntökirjan ja erillisten laskutusohjeiden mukaisesti.

7.2 Vuorokausihinnoittelu

Sähköisessä järjestelmässä hinnoittelu on vuorokausipohjainen. Vuorokausihinta mahdollistaa palvelun laskutuksen ja keskeytyskirjausten huomioimisen automaattisesti. Asiakkaan maksamalle vuokralle pyydetään jatkossakin ilmoittamaan kuukausihinta.

Palvelun alkaessa, tai asiakkaan muuttaessa asumisyksiköstä pois, palveluseteliosuus tuottajalle maksetaan keskeytys sääntöjen mukaisesti (kts. kappale 15.3.)

7.3 Keskeytykset

Palveluntuottaja on veloitettu ilmoittamaan asiakkaan kaikki poissaolojaksot sähköisessä palvelusetelijärjestelmässä huolimatta poissaolojen maksuvaikutuksesta.

Keskeytyksistä tuottajalle maksetaan seuraavasti:

- Keskeytyksen 1-14 päivät: maksetaan täysimääräisenä
- Siitä eteenpäin: tuottajalle ei makseta korvausta

Maksu jatkuu keskeytyksen jälkeen normaalisti siitä päivästä alkaen, kun asiakas on palannut hoivakotiin.

Kuolemantapauksissa tuottajalle maksetaan palvelutapahtumat kuolinpäivään asti sekä kuolinpäivän jälkeinen päivä.

Lomilla ja muilla poissaoloilla, jotka aiheuttavat palveluun keskeytyksen, ei ole maksuvaikutusta. Palveluntuottaja on kuitenkin velvollinen merkitsemään myös näistä syistä johtuvat keskeytykset palvelusetelijärjestelmään.

7.4 Asiakkaan laskutus

Palveluntuottaja tekee asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kanssa sopimuksen palvelun toteuttamisen sisällöstä. Sopimuksessa on eritelty palveluntuottajan ja asukkaan vastuut ja velvollisuudet.

Mikäli asiakas ei pysty suoriutumaan tuottajan asiakasmaksuista, tuottajan tulee ilmoittaa tilanteesta asiakkaan palvelusetelipäätöksen tehneeseen yksikköön tai palvelusetelipäätöksen tehneelle sosiaalityöntekijälle vähintään 2 kuukautta ennen tuottajan ja asiakkaan välisen sopimuksen irtisanomista.